नं०: ३-६६-घ
क्रियानिघण्टुः
पत्राणि ८

क्रियानिघुंटुः

३८६

नं. ३५६ क

क्रियानिघण्टुः

कर्ता :

का. केशव...

लिपिसं. १८२०

डॉ० इन्द्रजी विभागे

व्यासश्रीसूरजीनंदसूनोः
केशवजीनंदस्यक्रियानि
घंटुः पत्राणि ८

डॉ। इंद्रजीने डुंगरसी वैद्य ... दत्तं

नि. ६८

क्रि॰नि॰टु ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ जयंति सुरजित्पादनखदीधितिदीपिकाः। मोहांधकारविध्वंसा मुक्तिमार्गप्र
१ काशिकाः ॥१॥ लोकेषु शास्त्रेषु येऽप्रसिद्धाः काव्येषु ये सत्कविभिः प्रयुक्ताः। न द्वित्यतां चित्तविनोदनाय शब्दा
न्दधन्तु निरुद्धरामि॥२॥ एकार्था एकशब्दाश्च नानार्थाश्चैकवाचकाः। सदृशार्था निधनाश्च नानार्थाः स
दृशान्तराः॥३॥ एकार्थाः रुच्यशब्दाश्च निबध्यन्तेऽत्र धातवः। धातुपारायणांभोधिपारोत्तीर्णधियामया
॥४॥ अस्मद्गुरुमुनिज्योत्स्नापवित्रे दक्षिणापथे। रुक्मराजइति ख्यातो राजासीत्साग्रामदीक्षितः॥५॥ गोपा
यति क्षितिमिमां वसुरक्षि सीमां पापाज्जुगुप्सनतदारमतिः सदैव। वित्तं जुगोपयस्तव नीयकेभ्यो
धीराज्जुगुप्सति महत्यापि कार्यजाते॥६॥ अग्निं हुणाति हुणाति द्विजदेवताश्च प्रीणाति बांधवजनानति
थीन्स्तु लोति। यः प्रीयते प्रणयिषु प्रथयते च हृत्वान् यं प्रीणयंति कवि सूक्तिरसायनानि॥७॥ धूनोति चंपकवनानि
धुनोत्यशोकं चूतं धुनाति धुवति स्फुटितातिमुक्तं वायुर्विधूनयति केतकपुष्परेणून् यत्काननेषु धवति वंदनमंज
रीश्च॥८॥ कायानजो यति जयाति न यस्य शनो जूयते जुजवलेन जिनाति तेजः। यो हि द्विषां जरति भोगतृष्णा ने
षां वृष्टी विपिनेषु नजास्यति॥९॥ यस्त्र भाति पितृन्सुधापरिगते हव्यैश्च कव्यैः सदा स्वाहाशब्दपवित्रिते
नहविजायेऽग्नित्रयं तर्पति देवांस्तर्पयति प्रियोपकरणैर्मं जैनमिस्कारिर्त्तिर्य्यस्त्वयत्नय्यन राजऽजनितमेः समं राम:
कृत्वा कामेश्वरः॥१०॥ यो भ्रीणाति जयश्रियं रणमुखे धर्मं वृणीते धरे तेजो जिज्ञासा दाह्णोति ज्ञातीनृपथागो १
धनैः। सत्कीर्तिं वृणोति यो वरयति द्रोमयशो भ्रीयते युद्धवारयति द्विषो निवरते नित्यं द्विजोपद्रवं॥११॥ राम

धांग्रंथयति प्रसन्नललितां श्लोकं च योग्रंथति श्लाघ्यं ग्राथयति स्फुटार्थमधुरं गद्यं च हृद्यं सदा तावालंकृति
पेशलं ग्रथयति यः स्पष्टान्तरं नाटकं यः ख्यातिप्रथितावदान्यचरितः स्तोत्रे विचित्रं वयः ।१२ यः स्फोटयानवने स्फुटं
तिसततं वल्लीषु पुष्पच्छटाः स्फोटं ते नव कुट्मलानि कुरुजग्रायेषु पल्लवेषु च स्फोटं ते ति द्विषतां शिरांसि सततं य
श्याहितं कुर्वतां यस्यासौ स्फोटयति स्फुटं दश दिशः कुर्वन् रवैः पूरिताः ।१३ वस्ते नेत्रवरां विवासयति पत्रि कैंव
वीनां शुकं यो वस्यत्यरिषु प्रवासयति यः कुंकुमं विद्विषां । यश्च वासयति प्रगन्धशा दिशः कस्तूरिका विश्व
मैलेर्भीर्यस्य भुरवांबुजे निवति प्रीत्या सरस्वत्यपि ।१४ मृष्यति नम्रपाणां मर्षते चोद्धतानामनुचितमणुमात्रं
विद्विषां मृष्यते वा क्षपितुसमयरा धर्ममर्षति प्राज्ञानां सितवसनकृशां यो मर्षयत्यागमज्ञः ।१५ निष्ठितश्री
रसहृते छादयत्यं तरित्रकारिकसमरभूमिं विद्विषां कुण्डमुण्डैः । छादयाति सुरलोकं यो गुणैर्यश्च शुभ्रैः सुरसुव
ति विशुक्ताः छादयते स्वजन्यः ।१६ कुणाति कुरवं दंवक्रवाकाकुणाति पुटपरिपीयं कौ च चक्रकुणाति
कुणाति व जलरं कूर्मस्मथो मन्न कान्तारनिरसरमणी यं यश्च हो ग्रानवाद्यां ।१७ यः प्रेमन्यात्मनो हस्वकुतुस्नि रतनुतिः प्रे
रयत्यच्छजाले संग्रामे शत्रुसेनाः विगणविगरणैः प्रेलयत्यार्थिदोषः ।१८ × ईर्ते यल्लीनि रैकुंतुरमनवरतं प्रेरयत्यं
तरात्मायं धर्मे प्रेरतिश्रीर्विषयसुखरसास्वादनायप्रकामं । × श्रातिश्रद्देहविरंजिनतं श्रोत्रियाणां गृहेषु श्रीणा
त्यन्त्यः स्वरूपविसदृशान् स्त्रीरत्नखंड प्रकारानां श्रणं श्रायत्यनुपमरसं श्रुत्यमुख्यं च मांसं राष्ट्रियस्य श्रयति सुजन
सुश्लिष्टो हृष्यकव्यो ।१९ कोकूयते कौशिकमश्नाति गौरवेण यः सर्वलोकहृदयाब्जविकाशसूर्यः । शोकान्नकौतिकुर्वते

क्रिया·नि· नमयाचकश्रिय मंडले जनपदः कवते च सत्कं।२०हरत्यान्न पुष्णाति यशांसि पुष्यति प्रवारणे विभ्रमनो सियो
२ ति भृत्यांश्च यः पोषयती हि तैर्धनैः प्रतिष्ठाणे ह्रवति यस्य विक्रमः।२१ शास्त्यरीन् धर्ममाशास्ते कीर्तिमाशासते परा
यः शंसति सतां हृत्तं विशसत्युत्पथस्थितान्।२२ रात्रावुदयते चंद्रो दिवोदयति भास्करः। उदेति यः सदा योच नोदी
यंते च सर्वशः।२३ ददाति द्रविणं दाति दारिद्र्यमर्थिनामपि। यो वदायति सत्कीर्तिं शिरो वद्यति विद्विषां।२४ यन्निसर्गा
णि शास्त्राणि गावधि यस्य न विद्यते। वित्ते धर्मे सदा सक्तिस्तेषु प्रजासु विंदति।२५ यस्य चष्टी प्रसूतेर्थं धर्ममर्थः प्रसू
यते प्रसौति विजयं धर्मः सत्वं प्रसवति श्रियं।२६ रणे क्षिवृजिनैः संगो हृक्के च विकले सहा वर्जयत्यनार्जवोपेते यो विजेय
ति दुर्जनैः।२७ संहृष्टके नानि शास्त्रेर्यः संहृष्टक्लिन पापिभिः। संपर्वयति नक्तु... संपर्वति नवंचकैः।२८ तपत्यादित्यवत्
ज्ञातपते यः परंतपः। तपते रिपु राष्ट्रेषु स्तापयत्यहितान् दिशां।२९ योगां युंजति सत्येन युंजते तपसा तनुं। धियं यु
धयते ध्यानाल्लानाबुध्यति यन्मनः।३० साहयत्याहवे यो यं सहति विण्व्ययो। अन्यायं सहते नासौ सहयति द्वि
रदाणि।३१ यष्टा मीमांसते धर्मं मानयत्यखिलान् द्विजान्। मानति खलजनं सर्वं शत्रो मानयते परं।३२ स्तौति तेन पर
द्व्यं गृह्णाति विद्वद्विषं खुणान्। गर्हति दुष्टं संस्तौति एणो रिपोर्गर्हयते शिरः।३३ निष्पमहति माहेयीं स त्वामहयति द्विजा
नान्। लोके महीयते यस्य कीर्तिर्लिप्सी च मंहते।३४ धरते यो धुरं धर्म्यां धियं धारयते ध्रुवां। श्रियते यस्य धीः सम्य राम: २
क् ध्रियन्ति श्रीश्च शाश्वती।३५ स्तनति आल्वणे संगमन्ति ष्टाति च संगतिं। ध्मान्ति धर्मकार्येषु यः सदोन्नतिमीमते।
३६ धमेध्या प्रियते नित्यं पिपर्ति पृथिवीं च यः। पारयत्यर्थिनामाशां धारयत्यखिलव्रतं।३७ त्यक्तिं सर्वसंदेहान्

ढं ति ग्रंथयो हृद्दि । यस्यात्मज्ञानिनो दुःखं तत्क्षते नश्यत्यूरनि ॥३८॥ मित्रो ति नाकुलात्युद्ये मीनाति द्विषतां बलं । यो मा
यां मीयते मात्येधर्मेण मयते धनी ॥३९॥ तयते त्रत्रशत्रि यस्त्रायते चक्रुवाप्रतीनाय नेवर्णधर्मचयत्कीर्तिस्त्रायति द्वि
तो ॥४०॥ शोभते रूपसंपत्त्या भुजतिस्फीतया श्रिया । यः शुंभन्ति स्तुलैरंगैर्हृद्यारीश्वानि शुंभति ॥४१॥ नियुंक्ते भूमिपालान्
यो नियोजयति रक्षकान् । नियोजयति सामंतान् स्वयमात्मनि युज्यते ॥४२॥ धर्मान्नोजयति स्तोति देवान्नोति गुरून् द्विजान् ।
नुवति त्रिषु लोकेषु यः श्रुण्वन्नयतोजनः ॥४३॥ बाणेण वलिं किरत्या जो करोति शरमंडलं । हुणोति करिणः शत्रोः क्षणा
ति तुरंगान्नवान् ॥४४॥ यस्य कीर्तिरियत्तिद्यामृणाति फणिनां पुरीं त्रसत्येण स्पृथ्वीं छतां दिक्षु खानि तथादीति
यो लुंचति गिरो किं चित्क विकार्ये न लुंचति । ये लुंचन्ति परस्य यं तक्षिरो लुंचयत्यसौ ॥४६॥ ते ति ल्पते शिशुजनो गृहिणं
रहे शुतितिर्ज्जंतियो वनमदे न वतद्युवानः ॥ धुदेति चारुललनाश्व सरुज्ञियेण यस्य प्रजाश्वप्रयशो करसानजिह्वा ।
४७ यः सत्करः करि णि लुवति कंकपत्रं यश्च प्रमोदयति वंसलमश्व कायो । संरवो हुमोदयति यश्च शरं मनुष्ये स्वां स्वां
शुचं प्रतिगतेवि दितास्त्र वेदः ॥४८॥ नियतं नितरणे ह्युयस्य बाणाः शितशस्त्रैर्निहतागतासवश्च । पतयंति समंततो नि
पत्राः सकलक्षोणितले विपत्यतेयः ॥४९॥ जवते दुरितं त्रयं यथोक्तं क्रतुभिर्जीवयते वनाकलोकं । जवति त्रिदशैः
य पूजितो यः स्तूणवज्ञा वयते द्विषश्च सर्वान् ॥५०॥ न्यस्तेषु नो रूरयते स्त्रमाहवेषु त्रायुधनो रूरते स धर्मवित् । आगूयति
श्री रपि तस्य संमुखं स्फुरद्यशः श्वेतपरावयुक्तिता ॥५१॥ हज्ञानि मित्राणि हरोपगूढ राजचाकेवदयते स एकः । सुखं सदा
वेदयनीह सर्वं स्वार्थं प्रजा यत्र निवेदयंति ॥५२॥ बोधते धर्मविद्यां यः स्त्र विद्यां च बोधति । नित्यमध्यात्मसुक्तात्माध्
त्मविद्यां च बुध्यते ॥५३॥ वीजत्सतेपरस्त्री न्यो यो वध्नाति मतिं रणे । बंधयंति न दुःखार्ताः केशान्यदरियोषितः ॥५४॥ मा

त्रि॰ नि॰ टु
३

ह्रिनीर्थादृके नित्यं मार्जत्यालेपनैर्द्विजान्। यो मार्जयति सा मार्ज्य प्रिय स्वापलवाच्यतां ५५ नन्दुम्यति रिपुघोषकः सोऽमते
नानु जीविष्णु मनागपि मनो यस्य नन्दुम्नाति महाहवो ५६ नहि निम्लिट्याजं लुठन्नोन्यं पि न दिशं सति। तमेव हिंसयत्येकं यस्त
दाज्ञां विलंघते ५७ जिक्रत्यनन्तसंगत्या क्रीडत्यनन्तनाषणात्। यो वा नाम श्रवणे हेवस्येरिणीनां ऋणीयते ५८ शहृद यो य
विषयाः सुखयंति निरापदं। सुखायते प्रियानित्यं विद्यायायस्मसुख्याति ५९ देवने क्रडके नित्यं क्रीडा घूते श्च दीयति। प
रिदेवयते कश्चित्तस्य राष्ट्रे न दुःखितः ६० यं स्लिष्यति प्रियं प्रेम्णा श्लेषणाद्विषतां पुरं। ऊ श्लेषाण्यपि कार्याणि धियाश्लेष
यति लक्षणान् ६१ मथ्नाति वाहिनीः शास्त्र रणे मथति वैरिणः। मनो मथ्नति नारीणां रूपेण प्रतिमेन यः ६२ कुतो विशंकते ना
सौ सर्वं शंकते नुयः। शक्नोत्यशक्यमप्याजौ विजेतुं भुजविक्रमात् ६३ खलो नियन्त्रणान्नित्यं खलयंति च योऽखिलाः। ख
लं निवज वत्यादि यस्य जानिरूपरूवाः ६४ बिबेति मधु पीबेति पीबते राडियानन्नो। यत्प्रसादाद्विद्वान्तस्य परोपऊवः
प्रजाः ६५ यस्यापयति सर्वत्र सन्मानं धर्मराजवत्। प्रायति प्रत्ययं तेजः कीर्त्या व्याप्नोति रोदसी॥ ६६ न लंघते गुरोराज्ञां न लं
घयति यः स्थितिं। व्याधिरस्मिदीप्तानि यः कदापि न सेव्यति ६७ स्विद्यते यानमृत्येषु पात्रके भुक्तरिविदंति। खिंतते घव
योऽयं दीयमानं न गृह्णाते ६८ आज्ञापयति भृत्यार्थे यज्ञे संज्ञपयत्यजान्। भूपाश्च भक्तिन प्राप्ति वाग्भिर्विज्ञापय
तियं ६९ निष्कलं ते सुखाद्यस्य नाश्लील परुषा गिरः। यः प्रियं कलयत्यैंड्री मुल्कालयति तद्यशः। सर्वांग वीनि विद्या
लिईनैगर्व्य यत्नेऽपरः सर्वविद्यस्य सत्राद्धन सगर्वयते प्रभुः ७१ कंदति कां दिशो भूताः दिशीनतेयस्य शात्रवाः। कंदंत्यसुम राम॰
रैर्वाणि कंदयंति रिपुस्त्रियः ७२ यः सदाडियते धर्मे दूणाति चरणे रिपून्। दरंति दिग्धीशा यस्य दिक्विजयोद्यमो ३
७३ रणेति शात्रवान्युद्धे तत्किरोति स्तृणाति गां तृणाति त्रिदशावासं यत्कुर्देडुनि जेगुणैः ७४ यतते धर्म एवासौ यः

तयत्यहितं विशां। निर्यातयति वैरं वैनरेऽभ्युक्रमागतं ७५ श्रीसांसते स्मऽलतां विशिनोत्यसिवेद्धिकां। शाणय
त्यायुगा श्वापियत्नैनं समरे कुसे। न सीदति कचित्कार्ये सर्वत्रासीदति प्रियं। आसीदपति विद्यानां सुवासि
पारमपसौ ।७७ रटेति हाटकं यस्मात् आथविप्राः परस्परैः रटयति चरंगानि भूमिं चरटयति ते ।७८ श्रुत्वा धर्मं
मिमीतयः किं चित्स्मृत्वापि मीयते। न माति मानिनो यस्य यशांसि भुवनोदरे ७९ यस्य श्री वर्द्धते नित्यं योर्थे
वर्द्धयति हि आन्। वर्द्धयत्यरिवीराणां कृत्वा मृधे न माहवे ८० विष्कंभते प्रजारिष्टं विष्कभ्नाति यमाश्रयं। वि
ष्कभ्नाति परोद्योगं तः शौर्यबलेन यः ८१ धनेन स्तलुते सर्वं स्तम्नात्यन्यश्च विद्यया। विद्याधनसमृद्धोपि न
यस्तनोति सर्वनानु ८२ अर्थिमागी स्त्रितया मौकूल्यने कल्यहृत्त कत् न कल्पयति मिथ्यार्थान् शिरः क
ल्पयति हि द्विषां ८३ दीनेषु दयते नित्यं योर्थिभ्यो दयते धनं। दीयते प्रत्यहं यस्य डिण्डिमं तपोबलैः ८४ शोके
न क्षीयते सर्वैः क्षीयते हर्षहारिभिः। जनान्यामपि सस्पृहो यस्तु नामी बलीयसि ८५ न रोषयति तस्मै सर्वो न तु
ष्यान वाधिकः। यस्मै कुप्यति तस्यासौ कुलमेवाति शोषति ८६ न धृष्णोति गुरोर्यस्ये न धर्षति निजाः प्रजाः। न
म वधर्षयत्येष यस्तास्तु प्रतिकूलति ८७ चूर्णयते चौर्यकृज्ञानं यश्चूर्णयत्यरिमंडलं। अवचूर्णयति व्योम यत्तेनाय
नवं रजः ८८ नोत्कंठते परस्थं नोत्कंठति परास्त्रियं। यस्योत्कंठयति स्वास्थं धर्म एव मनः सदा ८९ यो मार्गय
ति सन्मार्गं मार्गति स्वमात्मनः। यस्मिन्मृगयते नित्यं यत्र काजनो धनं ९० विशिनष्टि समरे सत्यां श्रियं शेषयी वि
शेषति। विशेषयति यो वाग्मी वाचा वाचस्पतेर्वचः ९१ वितानयति यः कीर्त्तिं वितानत्यमलं यशः। वितनोति
रिपुस्त्रीणां हृदये मदनव्यथां ९२ क्लेशयते न मृधा वाक्यं क्लिश्यते नेय निःफलानीन्द्रियाणि विरुद्धेषु क्लिश्नाति

क्रि·नि·टु· विजयेषु यः ॥ ६३ हितं मितं च वो वक्ति न वचस्य जियं वचः । नानादेशसमुत्पन्नां वा वृयत्यखिलां लिपिं । ६४ यस्य
४ बर्हि नित्यश्री हृनिशक्तिर्यदेहति । दृहंति सिंहवद्यस्य द्विपाड्गारिवारणात् । ६५ तिपंतियस्य मातंगास्तिष्ठ
न्ति चतुरंगमाः । लेप्यं नि मनुष्याश्च । युद्धे निष्कान्ते तान्तुवं । ६६ तपसा रज्जते यापे तेजसा रोषयत्यरिं । कर्मबीजानि
सर्वाणि योगाभ्यासान्दृणोति यः । ६७ रिक्तारिसुपर्दाक्षां ताधने स्तं त्रैश्वरे वर्ति रेत्यूयं तिच तन्त्रारीलोवनान्यसु
वारिभिः । ६८ सत्यं वदति सर्वत्र सर्वस्य वदतां हितः । यत्र सत्यं न वहितं न वादयति लद्वचः । ६९ सर्वौषधं यति द
व्यमालनः प्रीति हितवो रज्ज सा मृतीकीर्तिं यथा जनिज पार्थिवे । ७० यस्य संग्रामशौण्डत्वे शाजते बाहु शालि
नः । शलं तियह्गुणं द्वित्रु शलं तत्र सुराजयं । ७१ जन्म यत्यस्ति नत्तं तमां संजन्मनि शोणितं । यत्स्व ऋरयं ड्डितां गानां
विद्विषां कोणपारणे । स्यश्वः ला नयते बह्वं ह्रालयत्यखिलाः प्रजाः । ७२ लेति यमाजौ भसजनानां मनोरथाः ।
८ उत्सुर्षति द्विषतां शौर्यं तेषां दर्पं च मोदति । यो मोदयति राद्धेषु तत्र कृतारा ममंडपान् । ७४ सृधे मृणाति शत्रूणामस्थानि मृण
ति वारणान् । शत्रुवाणैः पुरस्तस्य नैकोपि म्रियते रिपुः । ७५ तस्यं तिरिपवो यस्मात्तत्र संतिपरस्परगाः । यस्मा सयति विःशो
ति वारणान् । शत्रुवाणैः पुरस्तस्य नैकोपि म्रियते रिपुः । ७६ तस्यैति रिपवो यस्मात्तसंति परस्परगाः । यस्मासयति विःशो
यानुरूपो नंतरद्भूपतीन् । ७६ दुहत्यहालिकं उंकिपाटानि लोटते । दिसरणालोरयत्या जोकंज राणंघरा स्वयः । ७७ नतथा
गर्हतेष्या नेष्टगालं वनगाहेति गहयत्येकमेवार्थन्यासिनं सनयं यथा । ७८ घने वधुरत्यर्थं प्राह नेवनिशागमो । ढारव मि
तानातापत्रं यद्वियोगेमृगीदृशां । ७९ त्रिणानि दुरितीदृह्या त्रिणोत्यर्थं च दुःखिते । नृत्यानां नित्यमशनं यः त्रिणोति स राम·
उक्तिभिः । ८० हिंउतेयेमृषा रात्रौ परस्त्रीसुहिंडन्ति ये । हिंडुते नीतिसंपन्नो वीथदानपितानसौ । ८१ त्वयति प्रत्यहं पाप ४
नायति द्विषतां कुले । यशः स्तयति रोदस्योर्यस्य धर्मरतात्मनः । ८२ दंडे जो उच्यति द्विच्चु वधे तेषां च जोडति स्वबै

पियस्य पत्नी पुमानसं नजुउन्मसौ ।१३ अनंतराधन्नोति विप्रार्थं व्यंजनानि चरध्यति । यत्प्रसादात् जनः सर्वः सततं
राध्यति श्रियं ।१४ यो भूषयति परउव्यं तस्य मुखमाति यः शिरः । मुखान्यपहृतार्थानां दुःखं धनसमर्पणात् ।१५ जन्मार्द
यति यो विप्रान्गुरून्देवांश्च यथार्चति । चार्चते चरणौ यस्य मौलिरत्नांशुलिर्नृपाः ।१६ बधुध्य घति योऽव्यंतदर्थे सदा
यत्परीतो व्याप यत्तस्य यशो बिंबं त्रैलोक्यादर्शमुडले ।१७ मर्दति द्विषतां दर्पान् अर्दते उरितो दयं । यश्वार्दयति दा
रिद्र्यं दीनानां ऽविरणे दिशन् ।१८ स्वदते हि विश्राम्हरो स्वादते च गिरा रसो । आस्वादयति सर्वेषां विषयानां सुखानि यः
।१९ यत्र विक्रत्य रिपूहं यत्र विक्रायति स्वयं । विक्रायति तत्रासौ नृपतीनां सुखश्रियं ।२० न बिभेति नरे ऽउ ऽत्यो देवं यो
पि न जेपति । एकस्मात् जपते धर्माद्यस्तत्कुर्याद्दतिक्रमं । स्वयं ऽरुणत्रिगुणग्रामं ऽतेतस्यारि । शिरांसि यः । कीर्तयति च मा
श्रीशुयजुणानमरायनाः ।२२ त्यंचति प्रत्यह मोहाय स नां वृत्तिवारयः । अंचयति सदा सर्वगुणान्स वनिशायिनः ।२३
नकुध्यति वउ खान्ते शीतान्ते च न कंथति । न स्वराड्विध्यावा मृतकोपि न कुथ्यति ।२४ विवास्यति यो धर्म विद्वडि
ष्प्रागणैः सह । विवरस्यस्य लोके शशारश्वेंडोज्वलं यशः ।२५ अविद्यानिऽयाक्रीतो जगत्येकः स चेतति । क्षियावेतयते स
र्वे परस्य हृदि सन्निभं ।२६ योऽतुजाम्यां नु वेजारं जरतजरतोपमः । विजानिर्वेद्यशोराशिं नृपतेर्यस्य रूपिं ।२७ यस्यरो
षारुणा दृष्टिर्द्रवति तस्य शत्रवो । पाशपाणिस्तत्रस्मिन्नपमहतोपि धावति ।२८ शास्त्रे युक्ता न प्रायो लघुप्रकृति
को नरः । निह्नत्यति महात्मासौ न नीतेश्च्युतस्तु ना ।२९ हतेऽक्ष्णैर्हि दुःखात्तैः क्रिंदति यदरिस्त्रियः । भजस्वैरस्तुनिस्ता
माक्रिंदंति नयनानि हो ।३० प्रणिंके दक्षिणीयानां विप्राणां चरणौ च यः । यत्पादौ मौलिरत्नाभुजाप्रैणे निक्रि राजकं ।
३१ न संधयति केनापि यः सर्वविजयी नृपः । संदधाति ऽनुध्येव यो तत्कालवसायकं ।३२ मो व्यापोहि घतां दर्पं जजयत्यां

क्रिया·तु ज्ञेनेयवत्। नन किं कामिनीनां च दृश्यो मानमनंगवत्॥३३ यो वेदवेक्ति च वेदांते शास्त्राभ्यासेन सर्वदा। विविनक्ति पृथ
५ गूतं भूतेषु वचनं स्वयं॥३४ आ याचयंते यत्र प्राथय हाभोग दिवौकसौ तद्धनधनसंपत्तिराप्यायते च यस्य जाः॥३५ व्याहि
व्यायच्छते नित्यमसौ किलन मेद्यते। रतिव्यायामशीलो सौ महाकोपो न मेधाति॥३६ युद्धे हणति शत्रूणां कंधरान्बाण
वृष्टिभिः। दत्त्वा बाणप्रहारं च तेषां हरीणां तिथिः प्रियं॥३७ धृतावितः द्वाविंशान्न च तेयोररणांगणे। वर्वयत्य श्रुवाणेश्व
वर्वते च परैः सह॥३८ धावत्याधेरणाक्रांते विनीताय स्य वारणः। जात्याधुर्या स्थिधुर्यं ते साधुभिः साधु सादिताः॥३९ अ
स्मिन्नस्युदिते राज्ञि संकोचं सितमश्चितो। संकुचत्यरिनारीणां मुखपंकेरुहद्युतिः॥४० नावद्यं घोषते यस्य च्छारकादि
5 जयदुन्त। घोषयंति परं सर्वे दीर्घमायुः सदार्चिताः॥४१ उद्दीयन्ते शरा यस्य कोटिशः समरांगणे। नन्ना नामरिसैन्यानां
मुकुयते रजांसि च॥४२ योलिंगेनानुमयति हत्स्वान्विविधचेष्टितान्। निवानुमानयत्यन्यं तस्य यत्रेतसि स्थिते॥४३
हन्ताति विद्विषां दर्पं यो तु जात्यांतु कपतिः। मृदंते च रसो यस्य विद्विषः शरणागताः॥४४ मिलंति प्रत्यहं यस्य वाजिवार
णसंपदः। मीलंति रिपुनारीणां मुखपद्मवनानि च॥४५ यस्य नाघोटते हंडः कुट्टनार्थं कृतस्वनः। व्याधुटंति विप
क्षाश्च वेसमुखमुपागताः॥४६ यावाग्मी वाग्मिनां मध्ये वाच मुद्रेषु प्रपंचतो। प्रपंचयति यत्कीर्तिं दिक्षु रवेषु महाजना।
॥४७ यस्य व्यायाजितैर्वित्तैः पूज्यमानाद्दिने दिने। तुष्यंति ब्राह्मणा नित्यं तुष्यंति कुलदेवताः॥४८ मनो नो द्विजनेयस्य द
दलोर्थमहर्निशं। उद्विनक्ति तु संसारादसारादात्मवेदिना॥४९ नेदते न जनं कश्चित्स्वामी यस्समदर्शनेः। न विंदति राम·
परीवादं परस्याति रूपातियः॥५० पिद्दनप्ररयति स्वाद्दह वेषकर्वश्वयः। सदा हृष्यंते दितरस्तं च प्रसादेरु ५
दितो दितैः॥५१ प्रकाशते यथा व्योम्नि चंद्रः संपूर्णमंडलः। प्रकाश्यते तथा भूमौ सप्रजा नयनोत्सवः॥५२ नजग

ध्यायते मिथ्याकथनैर्यः कदाचन । आज्ञोऽगण्यते दोर्ष्मां रिपोर्विधारयन्द्वराः ।५३ यज्ञवटोद्विजा नित्योदातुलु
यतिर्मैर्धनेऽश्वतदेयत्कृति याजाद्यशस्कृपयतीव यः ।५४ विनापराधमारण्यान्नखेटति मृगान सौ खेटयत्यरि
न्वीरांश्च पापद्धिरसिकान्वृक्षान् ।५५ न तनुते तनुतुल्योऽसौ प्रजानामात्मवत्प्रभुः । दित्सुवन्मन्यते तं च मान्यं जनपदः
सदा ।५६ विचित्रैश्चित्रयति व्योमसरत्नाभरणोऽस्तु तिः । गरीयसा वचिनेण यस्य विनीयते जनः ।५७ न प्रकुप्यति वि
नाय कुध्यते समहान्प्रभुः । प्रकोपयति न स्वैरं स्वयं स्नेन सदृशोपरः ।५८ इति वेष्टया स्थाने यः गुणौः स्वारेणक्रजाः ।
स्वयं स्तुलकितांह ह्लीद्विजो जाहतयत्यपि ।५९ अंकनेषु एपवीर्येषु ग्रस्थयुग्यानि शक्तिमान् । अंकयत्यरिसैन्यानि
विचित्रैर्युधि सायकैः ।६० निःशेषयति यः शत्रून् शोषदीर्घलुजङ्घयः । निःशेषयति दानेन लोऽडागा रंद्दिने दिने ।६१ शु
लन्नं संस्पृशुकं त्रियद्देशान्निनोजनाः । उंछंति वृचिराकृज्जेनार्थेन परिहृरिताः ।६२ परस्त्रुवासयं त्ये कुयेतितचात्र
तचारिणः । नदीनद्युः क्षितास्त स्युर्येवसंत्यस्य मंडले ।६३ न कांक्षत्यन्तं कश्चिन्न वांछति परस्त्रियं । सर्वोऽपि धार्मिके
ऽत्र तस्य राज्ञ्यस्थितो जनः ।६४ उद्धारयति न कस्यापि कर्मधर्मपरायणः । उद्धारयति गोष्ठीषु सर्वेषामेव यो गुणान् ।
६५ वेपेनेयस्य वक्रे दोर्ज्ञौ वृणामृतबिंदवः । यं वीक्ष्य वेपते स्त्रीणां वपुः स्मरशराहतं ।६६ हृत्रंति हस्तिषष्ठेषु
सेनान्यः कोटिशः पुरः । हयैर्हरयो संख्यायस्य नागास्य निर्गमे ।६७ एकोपि विसृजत्याजौ बाणवृष्टिमरातिषु । यस्यो
परि विसृज्यन्ते पुष्पवृष्टिं च खेचराः ।६८ न्नमते यो दरिद्राणां लन्तमप्यागसां प्रभुः । नक्षाम्यति द्विती शतानामपराध
कणानपि ।६९ तितिक्षते त्तमीयत्तु सापराधेषु साधुषु । तेजयंति यमाश्वां तं वेद्दिष्टं देरितां गिरः ।७० यस्य योगानुष
मस्यलोगतः क्लाक्षाथायतो क्लथनेदीर्घसंसारयोः चिश्चात्मविनिश्चयात् ।७१ विश्राणयति यः श्रीमान् शिष्टेभ्यो वि

क्रि·नि·टु
६

विपुलं वसु। विश्राणंति च तेयस्मै सत्या वाचः शुभाशिषः।७२ व्यायाममकृत देहो पि मंदंते योन सुंदरः। मंदायंते क कवि काव्यार्थे
पराथैर्नव क हिंवित्।७३ अपमृत्युं परित्यक्तासु खं प्राणिति यत्प्रजाः। नप्राण्यत पर तस्य प्रतिकूलं करोति यः।७४ योनलं
पतिसर्वेषां कीर्तिराज्ञां यदाननेन तच्चलु पतिलावण्यं नेत्रांजलि घरैर्जनैः।७५ दधते शासनं यस्य शिरसा च नरेश्वराः। द
दतेऽद्रविणं भूरि ब्राह्मणेभ्यः स दैवयः।७६ ददते ब्राह्मणायस्मै साधवो नित्यमाशिषः।७७ स्त्रंसनेऽरितराष्ट्रप्रजा न्यो
पत्नभावतः। त्रैयंमाणाशरौघेण सुसनेरिपि ताकिनी।७७ प्रमादेनापि देवाग्निगुरुभ्यः शपते नयः। साक्षात्क्रतागसः को
6 पाद्दसाया पि नश्यन्ति।७८ नदंति नाटके यस्य चरिते परतादृयः। नाशयंति स्फुटं येषां पताका विक्रमक्रमाः।७९ हो
माग्निधूमसुरभिः पवने मारुतोमृदुः। गोदावरीतरंगार्द्रैः पुनीते यत्र विप्रजाः।८० योनवंचयते कंचित्स्वप्ने सत्यपराय
णः। वंचयंति शरच्चन्द्रचयोद्दीप्तयज्ञुणाः।८१ योऽनिमीमतिमीमांसांत दर्थमनुतिष्ठति। प्रणवो दिनमीमंति यद्दोर्दंडः
खंडपीडिताः।८२ सुरवं क्लेशनिशालेयमिसुहृत्तेव चकर्षति यत्प्रसादात्र विज्ञात क्लेशो जनपदः सदा।८३ शीकृतेशीकरा सा
रैर्वर्षयिवो दक्षिणोदधेः। स्वस्त्रावनीतरंगार्द्रैः शीकयंति वयकुलपुः।८४ शङ्कायंते तदास्थाने नो दृष्ट्वा तेन कश्यनापरं शङ्क
यति द्वास्थः पात्रागमनबोधनात्। विलसंति रणे तुष्टा यस्य रंगोपजीविनः। लासयंति रसाभिज्ञा यस्याये नर्तनोत्तमाः।
८६ विलयत्य बलानां च हृदये मदनव्यथां। विलापयंति यं दृष्ट्वा गुणवंतो पिशत्रवः।८७ असौ प्रक्रमते युद्धेन कोपिव
कुक्षिसहोनाक्रमंति तथा येन विक्रान्ता बहवो पि ते।८८ वीर्यंति वीरसंतानप्रभ्रैोयस्य कुलांगनाः। विजायंते विरोधस्य राम:
यत्सुरेभ्यः ह रह्यो।८९ प्रथते प्रियवद्यस्य ह्रथिव्यामुज्वलं यशः। प्रथयंति जयश्रीयां सोगुणाः सूर्वे पि निर्मलाः।९० भ्रमति या ६
धर्मो ये न न कदाचित्क्रिया दिवा। भ्रमयंति यमन्यं च तपनामिकरोति सः।९१ ध्वंसयंति विपक्षप्राणास्त्रयो धर्मं हि यामसौ।

तेषांहि विष्टपं तस्य कीर्त्तिः सर्वा निशा यिनः ।९२ निःशेषं शेषति क्रोधं मन्यानि पत्तन्त्र मापतीन् । एकं शेषति यः शेषं भूमारन
रणे ध्रुवं ।९३ शस्त्रि यति प्रतिपक्षाणां हृदये न तु ज्वरं क्षिपति श्रोत्रियाणां च निःकं पत्तनमात्रकं ।९४ लपति स्निग्धया वा
चा सवैरिव समं प्रभुः । सकृद् दृष्टेन च प्रेम्णा साक्षाद् दृष्टापयत्यसौ ।९५ यो ति कालेकुल स्त्रीः क्षि सन्तान हृद्ये युना नियो वन
स्थाहि न वश्या बन्धकी जने ।९६ न रोऽयति यत्कांक्षं घिल्ला णि तः करुणान्वितः । तस्य भ्रमर तेशोगान रूजं ति प्रजाश्च पि ।९७ अते
विद्यान सो विद्या नह्ये कृति धृतव्रतः । न स्लेछयति धर्मज्ञो विवादे वादि दिनिः सहा ।९८ सं पश्यते मतिर्यस्य त्रैलोक्ये पि स्वगेह वत् ।
सं पश्यति परसेनां सागरां तमहीतले ।९९ मुखं निसेसु रवं स्त्रीणां यस्य जानी ति पान्ति तानिश्चानि स्तन वक्षोरु कपोलानि ल
लारकं ।२०० विलोकयं विघट नेको यारो यो मृगी दृशां । विचारयं ति चास्फोर वैरिणां करिणां घरा ।१ निस्तनं तिन दुःखान्तास्त
दृशे निरूपयवोस्तन यत्नुयशाद्देन पर्जन्यापि नक्ती नवतां ।२ रसं ति मधुरैः कण्ठैर्यस्योद्याने यतत्रिणः । रसयं ति च हृद्यानि तस्य
लाख्यनिवारिता ।३ लक्ष्मं न लां छनस्येंदोः क्षत्रियस्यापि योऽस्य सौलक्ष्मतेल्ल 14
क्रमोतापनशोचति मु नाचारो यो मृताननपिबां धवान् । शोचयत्यति
19
निस्सारं संसारसारधीरसौ ।६ नो हिदंश
आहवे जयलक्ष्मीश्च तस्य संपद्यते ध्रुवा ।८ यो त्र लाल्यमतिव्यूहं प्रतिपत्तन्त्र मनुजां ।
लजते थं ततो भूमिह मेहस्ति भूपादिकं ।९ क्षत्रियो हत्वा हि शत्रूणां न प्रहृष्यति यः श्रिया । यथा प्रहृष्यति श्रुत्वा सत्कवीनां सुभाषि
तं ।१०० धर्मे सर्वस्व दाने पि यश्चदोलायु ते न च । दोलायते त्यरि वर्गस्य जीविताशां च यः सदा ।११ वाहते वाहिनी हंतु वाऽरुष्या वाहि
नी बुधः । वहौं ते विहतारा नेव रूपा च यः श्रियं ।१२ स्वं ददते किल सर्वोपि वपुष्मान् प्रमणाद्दतः । न तु स्वे द्यति तस्यांगं व्यायाम
जितमेदसः ।१३ अति चित्राणि वस्त्राणि व्यूयं तेयस्य कौतुकात् । विज्ञानि काव्यं तेनु नयं तपरिकादिकं ।१४ वाति वासु
घसुरतौ तावन्मात्रो तिपीन तवनूं उद्ययति यं यास्त्रीणां खेदाई सुरतेव सुः ।१५ ऊर्जी ति विविधा नि स्वाविद्या नि यस्य वार

क्रि॰ नि॰ दु॰ णाः ऊर्जयंति वदाने न सम्मानेन पदातयः।१६ आयच्छति रणे मौर्वीमसौ यावद्दिधित्सया। तावदाछिंति शत्रूणां त्रस्यंति र
७ ...कि मोदयंति य उद्याने सासुरुणं पुष्परेणवः। रुद्यं तमुपमाघ्राय मोदंते चक्षुरस्त्रियः।१८ बहिराव मनस्नान आय
...न खुप्यति। अंतः शुचीयते सम्यक्स्वरमात्मविनिश्चयात्।१९ यत्र जानामुपस्तुत्यै पर्जन्योपि न गर्जति। गर्जयंति कथं
वान्ये मेघकायेपि तस्करा।२० स्नाति गंगाजलैर्नित्यं यत्र देशे कविद्वसन्। यः स्नापयति जनान्स्व वन्दिविस तं तु निर्मेघु णेः।२१
हृदयं धर्मे विक्लिन्नस्य यस्य न च्यवते पदं। जीवति स्वर्गलोकांतं सत्कीर्तिः सुकृतात्मनः।२२ स्वरति स्निग्धया वाचा सर्वानां
नंदयत्यसौ। स्वरयत्यरिराट् पुनः किं चित्तरियहो।२३ समंतियद्वियोगेन सीमंतिन्यः स्मरातुराः। यः सामयति सामन्तः
स्त्रियैरालोकनैश्च तान्।२४ हिताहितं प्रजानां यः चेत्तनेति तन्मात्मनः। प्रेत्ययत्यरिवृन्दानां च कमति हि नियोजितो।२५ आसि
लष्यति साधून्नाम्युदयं सर्वदैव यः। साधुलोकोपि निःसीमं तस्यात्ति लषति श्रियं।२६ कायः क्लाम्यति नाक्रंदयस्य प्रहर
तोरिसन्। क्लाम्यति रिपुसेना च वेपमाना दिशो दश।२७ यः स्वप्नेनापि वामीर्यत्पुण्यकापि न कत्थते। कथयत्यादिराजानां
चरितानि सहस्रशः।२८ यत्र न क्लियिकशरीरस्थेन लक्षणं सार्वभौमता। आमनंति नगोदाहं यद्देशे याज्ञिको जनः।२९ आतुर
तिनरवैर्बालकुसुरवमाचीरयंतिवा। यद्वाक्कुल्लतवैद्य व्यारुदंत्यो यदरिस्त्रियः।३० विपाशयति यः शत्रून्बद्धनेरावलानपि।
विपाशयति वाजानं ज्ञानात्कर्मच्छेदयन्नयन्। घूर्णते शत्रुवर्गोपि यत्कृपाणप्रवणोशिरः। मित्रोदसीनरत्नानां घूर्णति ति
किमद्भुतं। यस्य लक्ष्मीर्विकसति प्रजाधर्मेण रक्षता। विकसंते च नृयासो गुणाः प्रवणहारिणः।३३ क्रीडति ललनाः कामं
क्रीडंति स्थविरा अपि। अज्ञात व्याधिवैकल्यसुखिनायस्य मंडले।३४ यः कारयति शत्रूणां दृष्ट्वा गजघटारणे सेकरति
भयाक्रांताः शत्रवो यस्य दर्शनात्।३५ क्रमते रूपयैव रूपया जितविक्रमः। प्रभुरार्थितोप्यर्थं नासौ क्षपयति प्रभुः। राम:
३६ अजस्रमेस्मुन्तिः शरं नु स्त्रीणां क्षेत मिवाधिके। यद्यशान्ध्येमते दिक्षु स्वेदंते चक्षुरालये।३७ कुशस्थलं पथयति पंथ ७
यं विद्युनराः पथ्यं। यद्दंडखंडिताशेषप्रचंडरिपुमंडलं।३८ आरटते स्निग्धगंभीरं यद्देशे वधुको धनः। क्रादतेयस्व लोकेषु

लक्षीवल्लजनोथ्यलं।३९ द्योतो छलेन मूर्छतिय ऊणाः शशलाञ्छनं न समस्यतीति येनासौ दृष्टः सहृदयः प्रभुः।४० स्नपति
हणा वधुं द्वारजालेन योऽरिस्त्रीं हणोति निकुन्तयस्य द्विंषु रवेषु विभुर्वजाः।४१ लक्ष्मीमालिंगति स्नेहाद्यः स सत्कुरुषोत्त
मः। आलिंगयति रत्नानि जालेन मणिकुट्टिमे।४२ यथास्तुवति संग्रामे स्वयमेव जननेन यः। सोमस्तुनोति यज्ञेषु परलोकजिगी
षया।४३ मनो माद्यते यस्य शास्त्राभ्यासरसायनात्। सर्वलोका निशायां येन्यान विस्मृत्या समाद्यति।४४ स्निह्यति ज्ञातिवर्गेषु
स्नेहयत्यार्यबंधुषु। रणे मूर्छयते यश्च मूर्छयति द्विषतोऽरलो।४५ यः शीलति सद्धर्मं शीलयत्यात्मनो हितं। न वस्तमति शोकेन न
चकुस्वेन तान्यति।४६ छिनत्ति नित्यमज्ञानं छेदयत्याहितो द्वयं। सा प्राति धीः सदा यस्य साधति श्री र्यच्छतल।४७ एधते यः
सदा मार्गं ज्ञवेधयति वेवृजं। यत्किंचिद् यथावीते सो तद् ध्यायति तद्वरः।४८ आलोचते सदानीतिमालोचयति सत्क्रियाः। आ
लोकं तेयमेणाक्षोनालोकयतियक्षताः।४९ योनकामयते कस्मान् न कामयति लिंगिनः। न गर्हति वियोनि स्थानान्न
गर्हयते मृतान्।५० मंडयन्ति गुणाः सर्वं यो गुणानेव मंडति। भूषणं भूषयत्यन्यं स कुरूपतिर्भूषणं।५१ उन्मूलयति यः श
त्रुन्मूलति तन्मांसि सदा। वायुं च पीतत्या नायं पीनयत्यरिमंडलं।५२ निवर्हयति भूशास्त्री स्वयमहोनिवर्हतो ऽइहार्हय
तिय स्रजां स्वर्गेऽपि ऊर्ध्वमर्हति।५३ नक्तमानमति यो देवान्नमस्यति गुरून् द्विजान्। कुणाद्विरोदसी कीर्त्या सत्संगमनुरु
ध्यते।५४ दिवा निद्रायते नासौ न निद्रायति संध्ययोः। न रुध्यति परं यं न द्रुगर्हयते परं।५५ स्तूयते न तु कुर्थं चित्कार्य
स्वरते धर्मसेवया। धूनं नित्यम् ऋणानत्या धूनयंति च रवेचराः।५६ तर्जयत्याहतं भूसौ नान्यं तर्जति सज्जनं। नकुनोति परं वा वाडु
जनो नामानस्यते।५७ न सूदते मतिर्यस्य यः सूदयति शात्रवान्। चिकित्सति च सत्याधिं साधु केतयति प्रजाः। यो जुषति प्रजा
रिष्टं जुषते यः सुखं सदा। सत्यं सामि रतेयश्च गृणाति सुजर्गवकः।५९ यो लुंके लुवनेराजा यस्य त्रीन् लुजत्यसौ पलायति य
तो द्विष्टु डरिनं व पलायतो।६० जहात्य सज्जनैः संगं जहीते ज्ञानेस्य यः। जिनाति धर्मं जिवासौ नेन्द्रियार्थं पुलीयतो।६१

क्रि·नि·टु
८

जायंतेयस्यपापानिजायंतेचशुभोदयाः।यःपृथ्वींपातिपाययेतियत्नाद्वाशात्रवः।६२चित्रंरजनिनारीणांस्वयंता
सुनरज्यति।रहत्यविदुषांसंगंरहयत्यश्रियसदा।६३कीर्त्तिःश्राम्यतियस्योर्व्यांगुणाःसर्वेश्रमंतिचामानंखंडयतिश्री
णांखंडनेदृषतांशिरः।६४शोषतिद्विषतःसर्वान्पुष्णत्यपित्रयत्सुरं।अर्थापयतिशास्त्राणिनार्थमर्थयतेर्थितः।६५वि
भाजयतियोद्रव्यंसभाजयतिसज्जनान्।नुनत्यर्थेनकामेनधर्मेणुल्यतियःसदा।६६वेदान्गदतियःस्वयंनयोगदतिकर्हि
तो।आश्रातिगुविमाहारमश्नुतेचपरंतपः।दत्तेसर्वकार्येषुदत्तेनचकलेद्विषां।शिवयत्तायतेमंत्रपाविरूत्यायश्रीयत्निति
पुण्गाहतेशास्त्रमत्यर्थंगाधतेनार्थमन्यतः।यस्मैगुणानितकुर्गतिवृणादेवगुध्याति।६९एजतेराजतेराजचि[illegible]नेरजत्य
तरूयाजगत्।इंधेसुद्धेषुयत्रेजएधतेयत्रियाधिके।७०यःसोढतिमृधाध्मातस्तोरोजतिनिरीक्ष्यसः।प्रतिषेधतियःशत्रू
न्कार्यंयस्याशुसिध्यति।७१नयतेसद्गुणाःसर्वेयस्तान्नयतिदिङ्मुखं।श्रियामृडतिमृज्ञातिसरस्वत्यावसंपदा।७२
इतिसमासमवाभरणोदयंकविरहस्यमिदंरसिकप्रियं।सदसिधन्वनिधामहलायुधद्विजवरस्यकृतिःसुकृतात्मनः।७३
इतिदाक्षिणात्यमहद्दलायुधकृतःक्रियानिघंटुः॥ ॥संवत्नवसैक७२०मितेवर्षेश्रावणेवकुलेरवौनवम्यांकेशव्यासो
लिखत्वक्ष्नवपुरस्थयं।१[illegible]पदांभोजरसंपायंपायमीदिवं।कदाहमवसंकाशयांसंतुष्टोयेनकेनचित्।१श्रीगुरुःशरणं।

राम:
८